

ГОДИНА III.

БРОЈ 17.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ

ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.
 СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

Власник: СРПСКИ ПАТРИЈАРХ ГЕОРГИЈЕ. — Уредници: СЕРГИЈЕ ШАКРАК-НИНИЋ и САВА ПЕТРОВИЋ.

У НОВОМ САДУ 25. АПРИЛА 1893.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

НАЈПОНИЗНИЈА ПРЕДСТАВКА СРПСКОГ ПРАВОСЛАВНОГ НАРОДНО-ЦРКВЕНОГ САБОРА

ЊЕГОВОМ ЦАРСКОМ И АПОСТОЛСКО-КРАЉЕВСКОМ ВЕЛИЧАНСТВУ

ФРАНЦУ ЈОСИФУ I.

КОЈОМ МОЛИ ЗА ПРЕВИШЊУ ПОТВРДУ: „УРЕДБЕ О ИСТОЧНО-ПРАВОСЛАВНИМ СРПСКИМ ШКОЛАМА И ЗАВОДИМА“.

(Свршетак)

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Господару Наш Најмилостивији!

„Уредбом о вишим девојачким школама“ од год. 1871/72 отворене су две такве школе у Новом Саду и у Панчеву, којима је у току времена придоншла и виша девојачка школа у Сомбору.

Од то доба стичу се сваке године на стотине српске православне женске деце у ове школе, да у њима рашире и још боље утврде оно знање, што су га стекле у народној школи и да спреме себе за више и стручно образовање.

У одредбама главе III-ће ове школске уредбе ставља верно-одани сабор овај свима српским православним општинама по варошима, које имају бар 8000 православ-

них душа у дужност: да подигну себи оваку вишу девојчку школу; обележава трајање и обим наставе у истој, квалификацију и дотацију наставничког особља и начин постављања му.

Но како се ове школе подижу и одржавају поглавито у корист оних српских црквених општина, у којима су оне подигнуте — то се овом делу уредбе одредио и рок, до кога имају српске православне црквене општине у Новом Саду, Панчеву и Сомбору да толико умноже фондове за издржавање ових школа, како би исте помоћу прихода ових својих специјалних фондова могле временом да подмирују све издатке око издржавања ових школа (§§. 101—127).

Верно-одани сабор овај био је у даљем дужан да се постара и за ваљано теоретичко и практично стручно образовање учитеља и учитељица, којима ће се поверити настава у српским православним аутономним народним школама.

Стручно образовање то получивали су исти учитељи и учитељице у српским православним учитељским школама у Сомбору, Горњем Карловцу и Пакрацу — у овој последњој дотле, док је иста јоште постојала. Но искуство је показало, да ваља устројити засебно мушку, засебно пак женску учитељску школу, са одвојеном управом и наставничким особљем, даље да ваља ради што интензивнијег стручног образовања протегнути трајање стручне наставе у учитељским школама на 4 године дана, напоскон да ваља уза сваку учитељску школу подигнути и устројити посебну вежбаоницу, која ће с њоме стајати увек у органској свези и служити само целима учитељске школе, и најпосле да је нужно уза женску учитељску школу устројити посебан стручни течај за стручно образовање забавиља.

Све ово одредио је верно-одани сабор овај у глави III-ој ове школске уредбе, одредивши у прелазној одредби уједно и рок, докле се учитељске школе у Сомбору и Горњем Карловцу имају по овим одредбама преустројити (§§. 128—165).

Да би српске православне велике гимназије у Ср. Карловцима и у Новом Саду могле се по прописима дотичног државног и земаљског закона за средње школе устројити, дозволио је верно-одани сабор овај истима гимназијама и дотле, док се оне не узмогу из прихода својих заклада издржавати, потребну им потпору из српског нар. цркв. клирикалног школског фонда.

У одсеку другом ове уредбе постављени су услови, под којима ће се ова потпора поменутим гимназијама издавати, и означен је и начин како ће патронати истих гимназија потребу ту исказивати и обрачунавати. Да не би потпора ова превазилазила снагу фонда, из којег се издаје, установљена је и дотација наставничког особља истих гимназија. (§§. 166—174)

За што боље утврђење и што успешнији развитак религиозно-моралног живота у српским православним црквеним општинама нужно је да у истим општинама делају свештеници, који су за свој важни и узвишени позив не само одушевљени, него су за исти ваљано и стручно спремљени.

За образовање источно-православног српског свештенства постоји за сада у српској митрополији једно богословско училиште у Ср. Карловцима. Унутарње уређење овога богословског училишта спада у делокруг архијерејског синода српске митрополије, који врши врховну управу и надзор над овом школом и именује потребно учитељско особље а плату и пристојбе особљу томе одређује овај верно-одани сабор споразумно са поменутим архијерејским синодом.

Одређујући у глави II-ој другог одсека ове школске уредбе плату професора, ректора, доцента и помоћника ове богословске школе — верно-одани сабор овај установио је дотацију наставничког особља с тога у највише могућој мери: да би истоме заводу тежиле најбоље наставничке снаге и једном на исти пристављене, да би се позиву томе стално и одавале, пошто та стабилност наставничког особља богословске школе много доприноси успешном деловању исте школе.

WWW.UNILIB.RS

Установљавањем семинара уз богословско училиште еремско-карловачко желео је верно-одани сабор овај, да подмири једну већ скоро столетну велику и неопходно нужну потребу овога училишта, од које се установе очекују најблагодетнији утицаји за што боље образовање источно-православнога свештенства. Сав трошак око издржавања богословског училишта и с њиме скопчаног семеништа подмириваће се из срп. нар. цркв. клирикалног школског фонда, који је у своје доба на издржавање овог училишта и основан (§§. 175—185).

Ради потпуности ове школске уредбе ваљало је да је у исту ушао још један посебан одсек, у којем би биле све одредбе, које би се односиле на оне радне органе, преко којих би верно-одани сабор овај вршио надзор и управу — општинску, епархијску и митрополијску — над свима школама и заводима, на које се ова уредба распростире.

Но пошто устројство свију ових школских органа спада по природи својој у народно-црквени устав источно-православне српске цркве у земљама угарске круне — то је са устројством ових органа ваљало причекати дотле: док верно-одани сабор овај буде продужио и жељеном концу привео своја саветовања око донашања истог уставу.

Но да не би надзор и управа верно-оданом сабору ових подручних школа и међу тим уштрба какова трпила — остављен је одредбом садржаном у одсеку трећем ове уредбе у даљој крености део четврти (§. 117—144) уредбе за српске народне школе, који се односи на надзор и управу и коју је школску уредбу Ваше царско и апостолско краљевско Величанство благовољело највишим решењем својим од 6. априла 1872. најмилостивије потврдити.

Ваше царско и апостолско краљевско Величанство!

Најмилостивији Господару Наш!

Овај верно-одани сабор источно-православног народа српскога уверен је: да су превишње интенције очинско милостивог срца Вашег Величанства вазда и стално на то управљене: да сви верни народи под окриљем моћнога скиптра Вашег царског и апостолског краљевског Величанства живући добију прилике: да своје богодане дарове под благотворним утицајем науке и културе у тој мери развију, како би што боље и савршеније могли да одговоре целима развијене човечности и узвишенога патриотизма.

У то име припада и овај верно-одани сабор Вашем царском и апостолском краљевском Величанству са том најпоузданијом молбом: да Ваше Величанство благоизволи ову предложену: „Уредбу о источно-православним автономним српским школама и заводама“ Својим превишњим краљевским одобрењем најмилостивије оснажити.

Дано из XXXIII. седнице српског источно-православног народно-црквеног сабора, држаног у Ср. Карловцима 28. новембра (10. дец.) 1892.

Вашег царског и апостолског краљевског Величанства

вазда верно-одани:

Источно-православни српски народно-црквени сабор:

ГЕОРГИЈЕ БРАНКОВИЋ, с. р.

ПАТРИЈАРХ — ПРЕДСЕДНИК.

СТЕВАН В. ПОПОВИЋ, с. р.

САБОРСКИ ПЕРОВОЂА.

ЕВГЕН ДУМЧА, с. р.

САБОРСКИ ПОТПРЕДСЕДНИК.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

СРП. ПРАВ. ПАРОХИЈЕ И НАРОД У БАЧКОЈ ЕПАРХИЈИ.*)

Држећи се најв. кр. рескрипта, да код једне цркве може бити само један парох и једна парохија — у бачкој епархији налазимо свега 64 парохије, са 92 свештеника, са 87 системизованих свештеничких места и 5 личних капеланија.

Парохије су у плаћевне разреде распо-ређене овако:

I. разреда има	27	парохијских	места
II. „ „	14	„ „	„ „
III. „ „	14	„ „	„ „
IV. „ „	11	„ „	„ „
V. „ „	5	„ „	„ „
VI. „ „	16	„ „	„ „

Као што се из овог прегледа види, у бачкој епархији највише је парохија I. разреда. Толико парохија I. разреда — не узимајући у обзир горњо-карловачку епархију, где је свештеничка дотација друкчије уређена — сарамерно нема ни у једној другој епархији. У горњем прегледу, међу парохије VI. разреда убројане су и 4 протопресв. капеланије, са којима је спо-јена плата VI. разреда од годишњих 400 фор. и 150 фор. накнаде за $\frac{1}{2}$ сесије земље.

Упоредјујући број парохија са бројем срп. прав. душа у 60 цркв. општина бачке епархије, пошто у 60 цркв. општина има свега 130.383 душа, а парохија 64, излази, да свака парохија у бачкој епархији броји близу 2037 срп. прав. душа; а упоређујући број системизованих парохијских места (без капеланија 83), са бројем душа излази, да на сваког свештеника (без личних и протопресв. помоћника) долази просечно 1570 срп. прав. душа. Толики је дакле просечни број пастве, која је поверена руководству сваког појединог самосталног свештеника у бачкој епархији.

По што смо о срп. прав. народу и његову кретању у разним крајевима и временима на другом месту опширније већ говорили — остаје нам, да овде проговоримо што у опште о домаћем и породичном животу нашега народа у бачкој

епархији, а у свези с тим, да у религиозно-моралном и породично-друштвеном животу народњем истакнемо некоје карактеристичне моменте, из којих се поучни закључци извести могу.

У бачкој епархији има свега 22.473 срп. прав. домова са 28.407 брачних парова, 3107 удоваца и 4500 удовица.

По што је број домова мањи од брачних парова, закључује се, да или сваки брачни пар нема свога дома, или по више брачних парова (нарочито, где су још за-друге) живе у једном заједничком дому.

Свакако је већи број домова, у сравњењу са мањим бројем брачних парова знак материјалног благостања, јер већи број домова значи и већи број самосталних породичних огњишта, дакле и већи број градића за одржање народнога живота, религиозно-моралне свести и удобнијег и згоднијег породичног живота. Ми нисмо срећни, да можемо сравнити број срп. прав. домова и брачних парова у бачкој епархији са бројем срп. прав. домова и брачних парова у другим нашим епархијама — али, према оним подацима, који су нам познати у том погледу у другим епархијама, ми бисмо смели тврдити, да је у бачкој сарамерно много више срп. прав. домова него у другим епархијама. А не треба заборавити, да у бачкој епархији, а нарочито у жабаљском протопресвитерату, постоје још и данас многе породичне задруге, које кад се раздруже, број срп. прав. домова још ће већма поскочити. Осим тога у имућним општинама бачке епархије има наш народ многе салашеве,

*) Ово је одломак из „Првог извештаја епархије бачке“, који сада излази из штампе у издању епарх. управе бачке. Овај извештај је велика и значајна књига, од неких 20 штампаних табака, коју је написао г. *Сергије Шакрак-Нинић*, бележник епархије бачке и уредник овога листа. Обраћамо пажњу наших пошт. читалаца на ову важну и значајну књигу, у којој је приказана бачка епархија у садашњости онако, каква је. *Уреди.*

који се често не рачунају у домове, а за-мењују домове и станове, јер има доста нашега народа, који стално на саланима живи.

Свакако је број срп. домова у бачкој епархији за потоњих 107 година добрим порастао, јер 1785. год. било је у бачкој епархији на 83.316 срп. прав. душа свега 12.020 срп. прав. домова (дакле 14%), а крајем 1892. год. било је на 130.383 душе свега 22.473 дома (дакле преко 17%).

Да је наш народ у домовима богат, до-казаћемо ево са 2-3 примера.

У тителском и жабаљском полит. срезу има нашег народа нешто више преко 70% од укупног становништва у тим срезовима. Но у оба та среза има свега 8.236 домова, а сам наш срп. прав. народ има 6.484 до-мова, што износи близу 79% од укупног броја домова. Дакле при свем том, што у иста два среза постоје још многе српске задруге, ипак је сразмер срп. прав. домова према укупном броју домова готово за 9% бољи, него што је сразмер између броја срп. православног и укупног становништва. У самом Нов. Саду има нашег срп. народа 36% од укупног становништва, а срп. прав. домова има преко 42% (1.355 срп. прав. домова и 3.185 свега у целој вароши). У ађанском и ст. бечејском полит. срезу број срп. прав. домова нешто је мањи, али то се има приписати многим саланима, којих баш у тим крајевима наш народ највише има. Па ипак у ађанском срезу на 18% нашега срп. прав. народа има преко 19% срп. прав. домова, а у бечејском полит. срезу на 40% нашега народа долази равно 40% наших срп. прав. домова.

Упоређујући број срп. прав. домова у појединим протопресвитератима, долазимо до резултата, да је сарамерно према броју срп. прав. становништва највише срп. прав. домова у жабаљском протопресвитерату (преко 18%), за тим долази ст. бечејски и новосадски протопресвитерат (са нешто ви-ше од 17%) и најпосле сомборски прото-пресвитерат (са нешто више од 15%).

Што се тиче брачних парова, упоређу-јући број истих у појединим протопресви-тератима, налазимо, да сарамерно према броју становништва највише брачних парова

има у новосадском протопресвитерату (близу 23% од укупног срп. прав. становништва у истом протопресвитерату); за новосадским долази сомборски протопресвитерат (са ви-ше од 22%), за тим ст. бечејски и жабаљ-ски протопресвитерат (са нешто више од 20%).

Као што видимо дакле ова је сразмера код појединих протопресвитерата готово са свим противна оној сразмери срп. прав. до-мова. Очекивали бисмо, да ће тамо, где је више домова, где је дакле и благостање веће, бити и више брачних парова, јер у благостању и при већем броју домова, и бракови се лакше склапају, или би бар требало да се склапају; а ми међу тим ви-димо, да брачних парова сарамерно више има у оним протопресвитератима, где је мање домова, него у онима, у којима је више домова. Овакав обрнути сразмер тешко је протумачити и првога разлога му наћи. Свакако је чудновато и с моралне стране карактеристично, да становништво, које је у лошем и неповољнијем материјалном по-ложају, радије склапа бракове и оснива по-родице, него становништво, које је у бољем материјалном стању.

У опште чини се, као да у нашем на-роду у опште опада жеља за брачним жи-вотом и воља за оснивањем самосталних породица, јер узимајући на око број брач-них парова у садашњости налазимо, да сада сарамерно има мањи број брачних парова, но што је било пре 107 година. По попису из год. 1785. на тадашњих 83.316 срп. прав. душа било је 18.580 срп. прав. брачних парова (близу 22½%) а крајем 1892. год. међу 130.383 душе нашло се тек 28.407 брачних парова (нешто више од 21½%). Ово опадање истина није велико, јер једва износи 1%, али кад се узме, да је број срп. прав. домова од год. 1785—1892 са-размерно броју душа за 3% порастао, онда је некако чудно и у бригу нас баца, што је број брачних парова за 1% пао, у место да је за исто толико порастао.

Интересно ће бити, да прозборимо што и о удовцима и удовицама у бачкој епар-хији.

У свима земљама и код свих народа број удовица у опште свуда је већи од

броја удоваца. Разлози су томе: што је муж глава породице, те се у борби за опстанак пре истроши него жена; осим тога његов живот је много већим опасностима изложен, него живот женин, која не иде на војску, не долази у сукоб толико са опасним људима и елементарним непогодама, већ већином седи код куће, у којој јој је живот боље заклоњен од спољашњих непогода. Најпосле удоваца је и за то мање од удовица, што се удовац много лакше опет ожени, но што се удовица (особито с децом) уда. А биће томе још неколико ситнијих и незнатнијих разлога.

Крајем 1892. год. било је у бачкој епархији свега: 3.107 удоваца и 4.500 удовица. 1785. год. било је у бачкој епар-

(Свршиће се.)

СРПСКО-ПРАВОСЛАВНО ПЈЕНИЈЕ КАРЛОВАЧКО.

(Сврше гај.)

Пре него што бих прешао на пребројавање и набрајање врених ученика Крестићевих, из заборава морам отети неког *Генадија* игумана београдског, за кога вели о. Спиридон, да је за њега слушао, да је то био изванредан појац, те су стари калуђери њему приписивали, као да је он регулисао старо српско пјеније. Он је био савременик Крестића и Чушића, а је ли он од њих двојице и по годинама старији био, не знам. Веле, да је пред Чушићем служио код Стратимировића као дворски капелан. Бог би сам знао од кога је првобитно научио пјеније тај Генадије. Кад о томе ништа не зна казати о. Спиридон, тешко да би когод од живих ште о томе знао.

Приличан број Крестићевих ученика доказује, да је Крестић прави вештак у црквеном пјенију био. По речима о. игумана Спиридона, од Крестића пјеније присвојише ова лица: *Евгеније Јовановић*, потоњи епископ карлштатски; *Јеротеј Мушибарић*, потоњи епископ далматински; *Пахомије Јовановић*, најпре професор вршачке богословије, после архимандрит шишатовачки; *Иринеј Радић*, игуман хоповски; *Јанићије Поповић*, бивши дворски капелан, а после игуман фенечки, и многи други. За *Мушибарића* веле, да је он по жељи Стратимировићевој Чушићево пјеније, које је било врло дугачко, скратио. На

хији међу 83.316 срп. прав. душа, свега: 1.368 удовица и 3.019 удовица. Према тим бројевима било је 1785. год. удових особа 0.52% од укупног тадашњег становништва, и то самих удоваца 0.16%, самих удовица 0.36%, — а крајем 1892. год. било је 0.58% удових особа од оба рода и то 0.24% удоваца и 0.34% удовица.

Као што видимо дакле просечни број удових особа обојега рода данас је саразмерно много већи, но што је био пре 107 година — али данашњим даном ипак није така огромна разлика између броја удоваца и удовица, као 1785. год., када је било више него двапут толико удовица као удоваца, дочим је данас удовица тек за половину више од броја удоваца.

гласу је био и *Пахомије Јовановић*, од кога је зајамачно игуман (шишатовачки) *Пахомије Будић* много што шта попримао и научио. Но у коло најбољих ђака Крестићевих зајамачно спада неки калуђер *Јанићије Поповић*. Тај Јанићије био је за време митрополита Станковића и Рајачића дворски капелан, економ и надзорник благодјејанија*) у Карловцима. Својим умиљатим гласом и особито вештачким пјенијем стекао је он љубав и наклоност Рајачићеву, те га постави за игумна фенечкога. Кад год је Рајачић служио, Јанићије није смео фалити, да му отпоји „тон деспотин“, које је тако дивно изводио и појао, „такво дивитиса елс“! Но Јанићије није само од Крестића пјеније присвојио. Он је већ у ђачком свом добу научио нешто дивнога пјенија од неког извреног појца — проте новосадскога, а Крестићевим се тако рећи усавршио. Уз Јанићија био је тада славан и на гласу прота најпре карловачки, а после новосадеки *Павле Стаматовић*.

И прота осечки а по том карловачки, *Танасија Поповић*, био је особити вештак у појању

*) Тадања званична титула тих надзорника бијаше: „А. Ђ. М. сыропитателнагъ заведенїа надзирателъ.“

извијању трила. Није имао баш бог зна како лепог гласа, али беше рутиниран. Прота Таназија био је зет неког пароха крушедолскога, Александровића, и као зет крушедолски имао је прилике, да у Крушедолу перфектно — тако рећи на извору — научи цјеније. По жељи патријарха Рајачића појао је он црквено цјеније *Корнелу Станковићу* — чувеном српском композитору; Станковић га је у ноте ставио, но само га је према правилима и захтевима музике у многом изменио.

Од Јанићија научио је појати тадањи придворни калуђер — а после владика пакрачки *Никанор Грујић*, који је имао и леп глас, а и особиту вољу за појање. Он је много што шта и на своју руку удешавао, а главно му је дело, што је „Хвалите“ на арију „Тон деспотина“ за појање удесио.

Приповедају, да се он често са протом Стаматовићем натпојавао. Некако у то време пре или после увесељавао је новосадску саборну цркву својим умилним гласом и вештачким појањем прота *Данило Петровић*. А хвале и некога новосадскога поп *Плашу Фоклића*, а не мање и *Јакова Живановића*, бившега професора у карловачкој гимназији а после „књажеско-сербскога секретара“.

Иза свију ових одлично место заузима *Димитрије Поповић*, најпре парох сомборски, па онда катихета и професор сомборске препарандије, за кога веле, да се у цјенију усавршио под руком пароха сегединскога (а после проте) Павла Стаматовића, с којим је у Сегедину више година ђаконисао. Од Димитрија је после многи српски учитељ савршено појати научио. Познавао сам једнога његовога ђака, а после мога бившега учитеља *Милана Букића*, који је од поп Димитрија све до ижице примио и дивно појао.

Напред сам већ споменуо име о. *Спиридона Илића*, данашњег игумана раковачкога. Он је такођер био ђакон Крестићевим. Ја га до душе нисам слушао појати, али они који су га слушали веле, да је велики и можда највећи данашњи вештак у нојању. Он и данас још у својој 73. години поји Крестићево грчко појање у правој својој оригиналности. Но он је учио појати не само од Крестића, но и од калуђера крушедолских, а по нешто и у препарандији сомборској.

Бивши архимандрит раковачки *Лаврентије Гершић* спадао је такођер у своје време у коло

врених појаца. Он је једном приликом на велики петак у „плачу матере божије“ и самога калуђера Јанићија скувао и за појас задео. Лаврентије је умро 1877. Лаврентију ни најмање није у вештини, а ни у гласу уступао бивши крушедолски архимандрит *Сава Павишевић* († 1883). И ја сам га познавао, и њега је слободно увретити у број особитих вештака, као и његовог школског друга, пароха пештанског *Силу Косића*.

Хвале и некога поп *Јоцу иришкога (Јовановића)* као вешта појца свога времена. И садањи парох иришки *Васа Николајевић* један од чувених појаца, само му је глас доста крут и непокоран.

Као вешти појци, који су имали и умилне гласове а и праве појачке вештине, спомена су вредни: поп *Паја Михајловић* (Немеш) дугогодишњи ђакон новосадски и учитељ, и бивши архимандрит хоповски, а потоњи владика шабачки *Самуило Пантелић*. Поп Пају слушао сам доста пута певати у Карловци, и морам рећи, да је својим славујским или анђелеким гласом присутну публику увек задивио. Пантелић је за мога бављења у богословији слабо појао због болести, али је доста пута служио, па судећи по његовом звонком гласу и прекрасном служењу, држим, да је морао бити и у цјенију уметник.

С особитим нагласком морам споменути име г. *Гавре Бољарића*. Ја га немам срећу познавати лично, а нисам га никад ни чуо појати, али његов труд на пољу црквеног цјенија говори већ, да је у цјенију капацитет. А то потврђују сви они, који су га кад чули појати, а потврдила је то не давно и српска штампа.

У коло вештих и добрих појаца спадају још и ови:

Ђура Поповић, парох карловачки и бивши учитељ појања у карловачкој богословији за време патријарха Германа Анђелића. Поп Ђура је многе ствари научио од потоњег архимандрита крушедолског Саве Павишевића, кад је Сава био професором у гимназији карловачкој.

Ђока Петровић (сада Герасим) мандатар будимски, бивши катихета у препарандији сомборској а у потоње време професор на карловачкој богословији. Г. Герасим је сигурно своју појачку вештину поцрпео од свога оца — *пароха маршоношког Петра* — а после је рекао бих много штошта примио од Димитрија Попо-

WWW.UMC...
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ваља, в. свога предшасника на сомборској пре-
парандији.

Прота *Кузман Станић* у Темишвару, гдегод је до Темишвара као свештеник служио, оставио је за собом лепа гласа као прави вештак у црквеном пјенију, па и сада га хвала Богу грло још није издало.

Осечки парох *Јован Јаношевић* такођер је својим пјенијем увесељавао до скоро осечку цркву, али потресен породичним недаћама већ 2—3 године како је појати престао.

Поп *Ђура Јеврић*, парох сегедински. Са више страна извештен сам, да је и то један од оних наших дивних и вештих појаца, пред којим треба рећи: Капу доле! Евала му!

Од млађег свештенства као прави вештаци спомена су достојни: *Милан Суботић*, парох батајнички, и *Сава Теодоровић*, катихета и професор у кр. реалци земунској. Овај последњи брат научно је црквено пјеније од чувених појаца: проте Танасије Поповића, поп Ђуре Поповића а по нешто и од пок. архимандрита Па-
вишевића.

И *Амвросије Павловић*, настојатељ манастира лепавинског и парох загребачки, има диван и звонак глас, само је штета, што таквом гласу не достаје она права мајсторија карловачка.

Ово су све вештаци у пјенију, које сам од чести или сам познавао и познајем, или сам од других чуо за њих, да су такви.

Покојни митрополит србијански *Теодосије Мраовић* (рођен у Баји) научно је такођер карловачко пјеније од калуђера Јанићија Поповића. Он га је као дугодишњи наставник београдске богословије распрострљо и тако рећи одомаћио у Србији и тиме грчки начин сасвим истиснуо. Уз Мраовића око тога се посла трудио бивши професор београдске богословије а потоњи шабачки владика † *Гаврило Поповић*. А поред Мраовића и Гаврила спомена је вредан и *Евгеније Симончић*, бивши владика неготински. Сва тројица су били из Војводине и карловачки богослови.

Од Мраовића присвојили пјеније и у истом се усавршили поглавито ови његови ђаци:

Живојин Јовичић (а сада Кирил, архимандрит српског подворја у Москви), бивши прота и професор београдске богословије.

Никола Трифуновић, парох београдски.

Тома Стојадиновић, ђакон београдски (особити појак).

Јован Костић, бивши протођакон.

Љивко Бранковић, члан конвисторије Нишке, и *Алекса Пешковић*, парох београдски.

Сви ови могу се назвати прави капацитети у црквеном пјенију, и за то су сви они до сада били учитељи црквенога пјенија у београдској богословији.

У години 1883. у очи посвећења Мраовићева за митрополита србијанскога, слушао сам у карловачкој саборној цркви појати некога проту зајечарскога *Стевана Величковића*, који је доста лепо појао. Али не умем за њега казати, да ли је и велико пјеније знао.

Кад говорим о црквеном пјенију, ваља ми из заборава отети и име неког *Морфидиса*, који је у 50. годинама овог столећа био професор на осечкој гимназији. Он је био православи Грк, при том — како веле — врло интеллигентан и изображен човек; говорио је неколико језика, и био је врло велики љубитељ и зналац нашег српског црквеног пјенија. Истина он се није држао карловачког пјенија, већ је био зналац неког другог, које бијаше пуно лепих, милосвучних и правих црквених мелодија. Да ли је он то пјеније од кога научно, или оно беше продукт његовог сопственог дара, не зна ми нико рећи. У том свом пјенију увежбао је он осечку српску младеж, и певало се оно све дотле, док га није Станковићево из цркве потисло. Име Морфидисово још се и данас е пијететом спомиње у грађанству осечком. Морфидис је — чујем — због неумерености у пићу поред све своје богате спреме био одпуштен из службе и од стида се одселио у Нови Сад, где је предавао грчки језик и давао часове из певања и музике.

И Босна и Херцеговина, те две српске покрајине, примиле су од чести црквено пјеније карловачко.

Напред смо рекли, да је из митрополије карловачке пјеније наше пренесено у Србију. Синови пак Босне и Херцеговине слушали су до окупације богословске науке понајвише у Београду, одакле су они и црквено пјеније карловачко собом у своју отаџбину преносили и распростирали. Тек после окупације почели су пјеније наше тамо преносити и свештеници и учитељи из Војводине.

Док нису у Босни и Херцеговини београдски богослови карловачко пјеније распростирали, појало се тамо доста неправилно по грчком начину и њиховим мелодијама. Из београдске бо-

Богословије познати су као вешти појци ови босански и херцеговачки синови: † *учитељ Богољуб Пешрановић*, пак калуђери: *Стеван Петрановић*, *Филарет Петровић*, *Петар Црнчевић*, *Јаков Павловић*, *Александар Шушкаловић*, *Лукијан Аранатовић* (после се потурчио), те *Сава Косановић*, бивши митрополит добробосански. Наравно да се сви ови не могу мерити с нашим певцима. Али у Босни и Херцеговини они бијаху у своје време најбољи.

Понајбољим пјенијем носио се увек Мостар и Сарајево. Лепо и складно пјеније дало се чути и у Тузли, Требињу, Дрвенти, Тешњу и Бјелини. С похвалом се има овде споменути, да је у неговању и распрострањању и ширењу црквеног пјенија карловачкога особиту ревност показао *Сава Косановић*, који је неколико младих са дивним гласовима одабрао и правилно их појати научно био. Част му!

Бањалучкој богословији (трајала је од године 1866. до 1871.) има Босна и Херцеговина такођер много захвалити, што је она приличан број својих питомаца црквеном пјенију вешто и правилно научила. Понаособ хвала ту иде тројици врених њезиних наставника из Београда, који су живо настојали, да синове српске Херцеговине лепом и правилном пјенију обуче. Та тројица бијаху: *Петар Митровић*, *Ђока Лазаревић*

и *Сретен Теодоровић*. У тој богословији поцрпео је своје појачко знање и данашњи прота и катихета сарајевских школа *Петар Беквић*.

После окупације много је допринео промицању карловачког црквеног пјенија *Гаврило Бољарић*, катихета сарајевске гимназије, који у том послу сваку похвалу заслужује. Бољарић је после Крестића, Чунића и Јанићија данас најбољи вештак и зналац црквеног пјенија. Он је својим трудом Српство много задужио; та да није њега, и оно мало пјенија што га имамо, пропаало би. Евала му, што га је сачувао! Штета само, што он није учитељ пјенија у богословији Рељевској.

У Далмацији је црквено пјеније карловачко вероватно одомаћио *Јерошеј Мутибарвић* епископ, јер судећи по речима † архимандрита Герасима Зелића (види његово „Житије“ штампано у Будиму 1823.), којима он описује јадно стање цркве наше у Далмацији и Боки Которској, рекао бих, да га тамо није ни било никаквога, осим нешто по тамошњим манастирима.

Какво је пјеније у братској нам Црној Гори-надамо се, да ће нам с временом рећи Сунде, чићева „Просвјета“.

Вараждин, на Лазареву Суботу 1893.

Лазар Богдановић,
парох.

ПОСЛЕ САБОРА.

(Наставак.)

Рескрипт је уредба, која и данас важи. Др. Вучетић је рекао, да су саборски одбор и одбор 15-рице при градњи једног устава „дужни били строго се држати оних главних и основних начела, на којима се оснивају садање уредбе“.

Разуме се, јер то је бар логично, да би др. Вучетић гласао за онај део „устава“, у којем би та главна и основна начела задржана била. Да видимо је ли тако учинио он и његова странка.

§ 90. предложеног устава гласи:

„У погледу избора пароха и ђакона испитује епархијска конзисторија по истеку прописаног рока у првој редовној седници својој молбенице стеченика и од оних, који имају сва прописана својства, бира, ако их има више,

пајмање тројицу, који су најбоље оспособљени и предлаже их црквеној општини на избор“.

„Ако би од стеченика само један имао прописана својства, то се има стечај поновити, па у случају, да и по други пут не буде више, него само један оспособљени кандидат, предлаже се исти општини ради избора, а у колико га општина не би хтела за сталног изабрати, поставља епарх. конзисторија администратора на годину дана“. §. 91: „... Који од предложених кандидата добије надполовичну већину гласова, сматра се за изабраног и избор се подноси епарх. конзисторији на потврду.“

„У случају томе, да ни један од предложених кандидата не добије при првом гласању надполовичну већину, предузима се уже гласање

међу оном двојицом, који су при првом гласању добили највише гласова, пак, ако се и том приликом гласови на једнако поделе, сматра се да је изабран онај свештеник за пароха, који је по рукоположењу старији, а код избора ђакона решава у том случају коцка, ако су оба кандидата богослови“.

Ово је „црно на бело“. Онако у рескрипту, а овако у „уставу“.

По рескрипту конвентуарија кандидује општини без одређеног броја кандидата.

По уставу кандидује најмање тројицу, а може и више.

По рескрипту може кандидовати и једног; по уставу, у случају једног кандидата са прописаним својствима, расписује се стечај по ново.

Рескриптом захтева избор са $\frac{2}{3}$, а устав са надполовичном већином гласова.

По рескрипту се, у случају непостигнуте $\frac{2}{3}$ гласова, именује парох; по уставу у случају не надполовичне већине одлучује старештво кандидата или коцка.

По рескрипту општина кандидује, по „уставу“ — бира.

А сад, руку на срце, ваља истину рећи!

Је ли уставом напуштено, сужено или окрњено главно и основно начело рескриптуално у погледу избора пароха? Није.

А је ли „задржано“ и проширено баш у слободоумном и напредном правцу? Јесте.

Је ли „уставом“ осигуран бољи и слободнији избор пароха него рескриптом? Јесте.

То је тако очигледно и јасно, да не може бити већма.

Је ли дакле било разлога, бар за либералну опозицију, да аранжује протесте изван сабора и диже опозицију у сабору против „устава“, ради тројне кандидације у избору пароха? Није.

У „уставу“ је не само „задржано“, него и проширено главно и основно рескриптуално, дакле садање начело тога избора, а др. Вучетић и либерална опозиција гласала је против „устава“ ради тога „задржаног“ и још проширеног начела, односно права народног.

Је ли такав поступак логичан; је ли начелан; је ли озбиљно — родољубив?!

Је ли при томе одлучивала логика, начело и родољубље, или — др. Илија Вучетић и партијски смер и тенденција?

Сувишно би било, да ми одговарамо на ово питање. Дела говоре!

И онда, нек се г. Др. Вучетић не „срди“ на нас. Ми га не „вређамо“, него га само верно фотографишемо. Што њега баш, то је за то, јер је он највећи кривац општим нашим интересима на последњем сабору.

А ако је његова фотографија и за њега сада „увреда“, ми би се радовали, јер то би значило, да ју жели поправити. Имао је прилике у одбору 11-рице. А пошто ју није поправио, то значи, да га та фотографија у истину не „вређа“, него да се он само „расрдио“ за то, јер смо се ми усудили изнети ју. Извели смо ју у „Српском Сиону“ за то, јер је и то лист за „автономне потребе ерпске православне митрополије карловачке“, и јер други лист нисмо имали на расположењу. А учинили смо то у опште за то, јер држимо да општи интерес, који је по речима др. Вучетића њему тако мио, захтева, да се потпуна истина каже, и да се скине образина са софизама и неистина, које се народу представљају под образином: као „разлози“ и истина.

Нека се г. др. Вучетић и даље „срди“, али у тој „срдњи“ нек му је увек memento, е је његова фотографија, приказана, и донекле само, у овим чланцима, била у своме оригиналу непокајано „вређање“ општих нам народно-црквених автономних интереса.

Његови партизани могу заглашавати глас тога mementa, да га и он сам довољно не чује. Ми му говоримо искрено, а искреност и истинитост тога казивања нашег сведочиће му у очи, у лице, у душу, осим нас, и његова — савест.

Као што из „срдње“ није хтео г. др. Вучетић отићи у седнице одбора 11-рице, тако је пре тога требао од истине и из чистог родољубља не ићи у последњи сабор, или не ићи у њ уз пратњу звона, које је повукао сам, уз пратњу наручених протеста, а са раздраженошћу, која искључује хладан, разборит и миран, а по томе и родољубив — рад, као што и „срдња“ његова на „Српски Сион“ и у тој „срдњи“ одрицање народно-црквеним интересима његове услуге, искључује озбиљно и мужевно родољубље.

А да је он био раздражен, о томе смо се ми „својим очима“ 14 дана уверавали.

Др. Вучетић је добро схватио начелност у питању избора пароха; али је доказао, да је он у том питању неначелан.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Или је био и начелан, па није смео или хтео своје начело јасно изјавити? Можда је он и у питању избора пароха био ближи радикалима него самом себи? . . .

Но доста; жао нам га је већ! . . .

Г. барон Живковић сасвим није имао право, кад је избор пароха категорисао као питање, чије решење, ма какво било, не може бити *crimen laesae majestatis* ни за цркву.

Према до сад реченом, то је питање еминентно начелно, начелно баш за цркву и према цркви, а решење његово у правцу потпуно слободног избора, независног од епископа, било би и биће увек један пирамидалан *crimen laesae majestatis ecclesiae* и епископске власти и суверенства у цркви.

То је, донекле, одговор и г. дру Политу; а нек је и ово, што сједи.

Др. Полит је рекао:

„Нема парохије без синђелије, а синђелију даје епископ. По томе имао би епископ да именује пароха. То је тако по нашој источној цркви.“

И тек што је ово рекао, казао је и ово: „Слобода избора пароха није нешто, што се противи духу наше источне цркве. Источна црква и њена јерархија, где се слаба осећала, ставила је своју снагу у периферију, ослањала се на народ, казала је народу: ти народе, ти си јачи, да одолеш нападају на нашу свету цркву, него хијерархија, која нема тих средстава отпора, као ти.“

„Парох, славни саборе, то је пастир свога стада. Он треба да мисли, он треба да осећа се народом, он треба да му је учитељ и вођа. Није

ли по томе (!) оправдано, да народ, да црквена општина бира слободно свога пароха?“

„Тројном кандидацијом се уништава тај слободан избор.“

„Тројна кандидација — то је маскирано именованье.“

И тек што је ово и овако казао, додао је и ово:

„Па кад консисторија пресуђује и има пресуђивати квалификацију компетената (за Бога! па шта друго значи тројна кандидација или „њи ваше“?), онда нема опасности, да ће неспособни бити бирани на парохије, а буде ли каквих злоупотреба при бирањима, то је позвана консисторија, да те злоупотребе одстрани“. (Чиме? то не рече. Зар не непотврђењем избора?)

Па тек што је и то и тако рекао, ал' ево рече опет и ово:

„Ја, славни саборе, по данашњим околностима морам бити одлучно за слободан избор пароха.“

А да се зна и зашто, рекао је:

„Ја не бих желео, да по нацрту новог устава, постављени (?) парох буде нека врста агената оних фактора, који стоје изван нашега домаћаја.“

Не ћемо да понављамо причу о „двема утијама свјашченическога одјејанија кројача, који ради за цивилну господу“, а ни о Јанусу са четири лица.

Не ћемо ни пресецати говор г. дра Полима макама на две поле, и давати једну полу јерархији, а једну народу. То учинише већ у саборници, на то позвани. (Наставиће се.)

Г О В О Р

ПОСЛАНИКА

ПРОТЕ МАНОЈЛА ГРБИЋА,

држан у сједници српског православ. народ. црквеног сабора 11. новембра 1892.

(ПО СТЕНОГРАФСКИМ БИЉЕШКАМА.)

Ваша Свешлости! Високопреосвећена господо епископи!

(Наставак.)

Православна Црква живе у своме друшту, у својој „автономији“ и независна је и слободна је све донле: док живе по својем рођеном устројству, по својем рођеном духу, по својима рођенима, православнога истока канонима: и

вјере и црквене дисциплине, од којих канона она не смије одступити ради саме себе — ради свога властитога живота!

А да је Црква, живећи тако у својој автономiji, слободна, независна, сигурна, па да она

WWW.UNILIB.УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.морe.бити сигурна и од свакијех права и изгрета особне слободе појединијех чланова њезинога друштва — ево ћу вам за то навести једног класичног свједока и највећег поборника народно-црквене аутономије из нашег времена. А то је главом др. Светозар Милетић.

Он је је дана 14. фебруара 1868. год. говорио на угарском сабору:

„Индивидуум, индивидуална грађанска личност ако и јест извор права, није извор свију права. Има у моралном свијету, којијем влада закон слободе, моралних или колективних егзистенција, које не одводе све своје право од појединијех индивидуа, нити од агрегације воља појединијех људи, него које нека битна права носе саме у себи, носе у својој природи и у свом опредељењу. Такве су егзистенције: држава и црква. Оне не смију уништити индивидуалну слободу, јербо су оне ради људи, а не људи ради них. Индивидуума слободно је из извјесних држава и црква истапати, али док су у њима, морају допустити, да им се индивидуална слобода ограничи у мјери, коју останака и развитак колективне личности изискује.“

Овако је говорио онда др. Светозар Милетећ, и ја бих се врло далеко удаљио од своје мете, кад бих сад овдје упоређивао: како је исти Светозар Милетић говорио на нашијем саборима од 1869, а како је ево говорио на угарском сабору, кад је бранио нашу Цркву од државне превласти. Ту би изашле на виђело велике противности. Али за мене је ово врло важно, и ја ово од ријечи до ријечи потписујем, а мислим да ово може потписати и сваки канониста наше Цркве.

Наша Црква дакле, и по самијем Милетићевим ријечима: има као друштво нека битна права сама у себи, у својој природи и у своје опредељењу. А та њезина права, названа „аутономијом“, описују и уређују према њезиној природи и према њезину опредељењу, свети канони, што су основани на божјем слову, писаном или неписаном и на темељном уставу Православне Цркве, а то су канони вјере и црквене дисциплине, од којијех ми, као од устава положеног од Бога, одступити не смијемо, и ми се морамо сваки поједини од нас, у својој вољи тијем уставом и тијем канонима ограничавати допустити у оној мјери, коју изискује останака

и развитак наше цркве, као Православне Цркве.

Не ћемо ли то, остаје нам као слободнијем особама или индивидуима просто „из друштва њезиног изићи ван.“

Али овдје морам одмах нагласити још једанпут, да се ту разумију они канони црквени, који су основани на темељном уставу Православне Цркве, који сви у међусобној свези састављају црквени устав, и као такви не смију за живу главу подлећи никаквијем промјенама времена. А не разумију се овдје и они канони, које смију с временом и обичаји измијенити према потребама онога народа, који се налази у појединијем црквенијем областима. Такве измјене допустили су још васељенски сабори.

У оне пак каноне, што су на темељном црквеном уставу основани, и који не подлеже никаквијем промјенама времена нити обичајима појединијех црквенијех области — спадају и она црквена правила, која уређују духовну црквену управу — око епископа, као главе, као стожера црквене духовне управе; јер у штовању тијех канона и у штовању њиховог каноничког старјешине слагале су се и слажу се свагда, па и данас све црквене и народне области велике Православне Цркве.

Па је ли нужно, да вам ја те каноне овдје све редом наводим, кад су они вама врло добро познати, а особито морају они познати бити господи правницима боље него ли мени; јер ја нити сам правник нити канониста? А ево само два три:

„Црква је са свештенством уједињени народ. Црква је пастиру своје привржено стадо. Без епископа нико ништа, што се Цркве тиче, не може чинити. Ко није са епископом, тај није у Цркви.“

„Ecclesia est plebs sacerdoti unita et pastori suo grex adhaerens. Unde scire debet episcopum in ecclesia esse et ecclesia in episcopo, et si qui cum episcopo non sint, in ecclesia non sunt.“ (Cyprian. epist. 44. ad Papiam.)

По томе је дакле епископ глава црквеној управи, а поглавито за то, како вели 39. апостолски канон: „Што за себи повјерени народ Божји он одговара Богу“. Епископу су придружени свештеници, као његови саслужитељи, који служе с њиме, врше само оне послове, што им их епископ повјери као својим мандатарима:

„Свештеници не могу ништа чинити без воље или против воље свога епископа“.

(Канон 57. Лаодикијског сабора.)

Такав положај епископа и свештенства нијесам му ја дао, нити ово из прста исписао. Такав положај дао му је сам Господ, основатељ свете наше Цркве; дала му га је пезина повјесница под различнијем владоцима и господарима, крштенијем па и некрштенијем, на цијелој православној истоци, и то од првијех и најстаријех времена. Такав положај добио је и први српски архијепископ и просвјетитељ, Свети Сава, који нам је установио посебну, српску, црквену автономију и јерархију.

Такав положај дат је српском епископату и у знаменитом закону цару Душана. Такав положај зајемчен је нашем епископату и у овијем државама, у стеченијем српско-народнијем привилегијама. Такав положај зајемчен је у регуламенту 1770. и 1777., у деклараторији од 1779., у консисторијској системи од 1782., којима су уредбама уређивани и уређени одношаји нашег јавног живота око митрополита и око епископа, као око старјешина и стожера наше црквене управе.

Па и најпослије такав положај поновљен је и потврђен и преврћеним рескриптом од 1868, јер у IV. А. §. 1. изрично се вели: „*Епископ управља дијецезом по црквенијем канонима, у чему га конзисторија дјелом и савјетом припомаже*“.

„*Епископ је наравни управитељ и надзорник црквено-народних добара у дијецези*“.

(V. А. §. 3.)

Па као што је уз епископа, као уз главу духовне црквене управе у прва и старија времена стајала „*Синедрија презвитера*“, — црквени савјет његов, који му је помогао; тако је и касње кроз сва времена црквене повјеснице и до нашег вијека остала узањ „*конзисторија*“, која епископу и савјетом и дјелом управљати помаже, али она сама без њега ништа радиши не може.

Таки је ето положај епископа у Православној Цркви, као прејемника Христовијех апостола, којима је право и дужност управе своје Цркве предао сам Господ Исус Христос.

Високи саборе! Овдје морам малко застати и обазрети се на наше саборе, што су држани послије 1864—5. године. Има их на броју 7 као и васељенскијех; истијех 7 српскијех сабора,

то је правијех седам гладнијех година у нашем црквеном животу. Од то доба и то од сабора 1869. настаје нешто друкчије. И то је врло добро признао и обиљежио у своме мајсторском говору наш високопоштовани члан и друг др. Полит, кад је рекао, да смо ми од оно доба *ударили странутицом*. А за што то? Дозволите ми, високи саборе и високопоштована господо, да вам овако по правди Бога истинога испричам, где је, по коме суду и испитивању, извор свему злу! Ево ја слушам овдје, већ више дана разговоре и разне договоре; слушам лијене бесједе и праве орације и у свијем тим разговорима, бесједама и орацијама чујем — што не бих мислио, да ће се то и чути и јасно разабрати и у овоме нашем сабору. Ја видим, да је много што-шта и са улице прешло у ову нашу кућу, у ову нашу светињу. Има нас и овдје, који ужасно кишимо мржњом према нашој јерархији. (Немир и порицање на левици). Молим господо! Ви сте ми на почетку рекли, да ћете ми дати слободну ријеч, а ја ћу, будите увјерени, само истину говорити. У опште се држи погрјешно: *све би ми најљепше уредили по својој вољи, али не да наша јерархија, не даду попови. Они свему сметају и шурују са владом а против свога народа*. А ја вам кажем, господо, није тако! Добро је рекао др. Полит, како је оно рекао Рајко од Сријема Маргити дјевојци: „*Што ћу себи, што ли ћу Сријему?*“ Али ми дозволите, да вам отворено речем, да наша српска јерархија и да наше свештенство никад није било непријатељ ни своје Цркве ни свога народа, него са свијем обратно. Има неких важних историјских догађаја у нашој историји, који су са свијем погрјешни и управ *лажни*, па се тако изврнути и лажни препишују и непрестано понављају по разнијем књигама, новинама, часописима, календарима и т. д. А ти се догађаји поглавито тичу наших старих митрополита и владика, као главнијех црквено-народнијех старјешина, но отуда се *тијем лажнијем писањем* непрестано подхрањује мржња и народно проклетство према тијем старјешинама.

Тако је ено и јуче поштовани заступник, Стеван Јовић, спомињући сеобу нашег народа за патријарха Чарнојевића озбиљно устврдио, да смо ми сви прешли тада на царски позив с оружјем у руци и уз извјесне претходне погодбе. Тако се то пише по хиљаду пута и на хиљаде

начина кити и тумачи. Да му то објасним, мо-
рам му одмах казати, да се у опште врло по-
грешно пише, кад се држи, да смо ми Србљи
прешли у ове земље текар за Чарнојевића. Наша

пресељавања много су ранија. Још за деспота
Ђурђа Смедеревца, преселило је доста српског
народа у Угарску и било је ту нашега народа
од најдавнијих давнина
(Наставиће се.)

Л И С Т А К.

Б Е Л Е Ш К Е.

— (Највеће срп. прав. цркв. општине у ми-
трополији карловачкој.)

У срп. прав. митрополији карловачкој нај-
већа је срп. прав. цркв. општина: 1. Вел. Ки-
кинда са 14.638 срп. прав. душа.

За Кикиндом долази:

2. Сомбор са	10.647	душа
3. Нови Сад са	8.908	”
4. Меленци са	8.152	”
5. Панчево са	8.128	”
6. Вршац са	8.027	”
7. Мокрин са	7.505	”
8. Вел. Бечкерек са	7.101	”
9. Сентомаш са	6.747	”
10. Плашки са	6.275	”
11. Врањево са	5.925	”
12. Чуруг са	5.822	”
13. Ст. Бечеј	5.768	”
14. Ст. Стапар са	5.533	”
15. Баваниште са	5.459	”
16. Кумани са	5.365	”
17. Сјеничак са	5.204	”
18. Горњи Грачац са	4.928	”
19. Црепаја са	4.850	”
20. Жабаљ са	4.756	”
21. Карлово са	4.719	”
22. Доњи-Грачац са	4.594	”
23. Жировац са	4.412	”
24. Долово са	4.407	”
25. Дрежница са	4.395	”
26. Вел. Св. Миклуш са	4.326	”
27. Земун са	4.205	”
28. Кореница са	4.184	”
29. Доњи Лапац са	4.119	”
30. Перна са	4.108	”
31. Врховине са	3.810	”
32. Ст. Сивац са	3.787	”
33. Срп. Итебеј са	3.702	”

34. Мол са	3.694	”
35. Ст. Паланка са	3.655	”
36. Делиблато са	3.634	”
37. Клокоч са	3.613	”
38. Воћин са	3.601	”
39. Водотеч са	3.548	”
40. Војка са	3.530	”
41. Даљ са	3.455	”
42. Саравола са	3.382	”
43. Мартинци са	3.302	”
44. Зрмања са	3.257	”
45. Суваја са	3.219	”
46. Перлез са	3.168	”
47. Рујевац са	3.137	”
48. Јарковац са	3.097	”
49. Турија са	3.080	”
50. Садиловац са	3.066	”
51. Топуско са	3.059	”
52. Примишље са	3.033	”
53. Ђурђево са	3.027	”
54. Петрово Село (Хрватско) са	3.022	”
55. Вељун са	3.011	”

Од ових 55 цркв. општина, које имају пре-
ко 3000 душа, 4 цркв. општине спадају у архи-
дијецезу карловачку, 20 у горњо-карловачку
епархију, 12 у бачку, 9 у темишварску, 8 у
вршачку, а 1 цркв. општина у пакрачку епар-
хију. У будимској епархији нема ни једне цркв.
општине, која би имала 3000 па ни 2000 душа.

Горњи податци исписани су из распореда
парохија, који је придодан уредби о свеште-
ничкој дотацији, што ју је прошли наш нар.
цркв. сабор 1892 год. донео.

— (Књижевни одбор „Матице српске“) имао
је 3. (15.) априла о. г. своју седницу, у којој
је између осталог ово решено: Одређене су
награде неким чланцима, који су штампани у
173. свесци „Летописа“, и то: Стојану Новако-
вићу 90 фор. за чланак му с натписом: „Брус“;
дру Стевану Павловићу 60 фор. за расправу:

Сима Милутиновић Сарајлија“; и дру Ђорђу Дери 122 фор. за чланак: „Успомене из Италије“, који је изашао у 172. и 173. св. „Летописа“. — Узет је на знање извештај одбора за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњевића од 23. фебр. (7. марта) о г. По том извештају примљен је спис Светозара Савковића: „Увод за српске нар. пословице“; а нису примљени ови списи: 1.) „Разговори о празноверју и његовим последицама“ од непознатог писца, према оцени А. Варађанина; и 2.) „Три напасти“ од Људевита Вуличевиха, по оцени дра Ђорђа Дери. — Примљен је за „Летопис“ чланак Стојана Новаковића под натписом: „Царица Мара“, историјске црте из XV. века. — Примљена је за „Летопис“ војно-историјска студија: „Ратови Стевана Немање са Византинцима и Дубровчанима“ од Синише. — Према оцени Васе Пушибрка примљен је за „Летопис“ и награђен са 40 фор. чланак Андрије М. Матића: „Значај електрицитета у народној економији“. — Члану Милану А. Јовановићу издан је на оцену чланак непознатог писца с натписом: „Приликом шездесетогодишњице Илариона Руварца. Повесно-критичке црте о основним начелима повесне науке“ — а с мотом: „Sie belächeln, belachen, bestaunen und verachten den Menschen, statt ihn zu studieren“. — Члану Јовану Грчићу издана су на оцену ова позоришна дела: 1.) „Рич-де-Талер, гроф од Нице“, трагедија у 3 чина, у стиховима, од Андрије Спасића; и 2.) „Први април“, шаљива игра у једном чину, од непознатог писца. — Члану Сергију Шакраку Нинићу издана је на оцену „Расправа о угарским поседима српског деспота Ђурђа Смедеревца, о његовим поседним одношајима и о наслову српских деспота у Угарској“ од дра М. Д. — Чланак В. М. Г. Медаковића: „Преписка кнеза Милоша Т. Обреновића и руског посланика у Цариграду, барона Гл. А. Строганова“ — издан је на оцену члану Сави Петровићу. — На основу оцене А. М. Матића примљена је за „Летопис“ критика на књигу: „Алгебра, уџбеник за средње школе“ од х+у. — Чланци Јована Јанка Кнежевића: „Песталоцини педагошки програм и његова важност у општој педагогији“ и „Из телеологије разних педагошких периода“ — издани су на оцену члану Светозару Савковићу. — Песме непознатог писца с натписом: „Низином — висином“ — издане су на преглед и оцену члану Јовану Грчићу. — По жељи враћен је дру М. Д. спис му с натписом: „Расправа о избору српског првојерарха“. — Осим тога решено је још неколико предмета, који су се тицали питомаца, што се налазе под управом матичином.

— (Тумачење Еванђеља) од г. архимандрита Фирмилијана, које се оглашавало у нашем листу, налази се за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на продају у књижари Браће Јо-

вановића у Панчеву, по оглашеној ориџиналној цени, чиме је олакшана набавка господи свештеницима.

ПОРУКА

АДМИНИСТРАЦИЈЕ „СРПСКОГ СИОНА“.

Како је прва годишња четврт већ исте-кла, а многи пошт. читаоци овога листа, не послаше претплате све до данашњега дана, — то овим озбиљно позивамо свакога, ко овај лист држи, а претплате још није послао, да нам претплатну цену листа што скорије пошље, јер онима, који до сада нису ништа платили, а не плате ни за будућих 14 дана, ми ћемо даље шиљање листа безусловно обуставити.

Администрација „Српског Сиона“.

О Г Л А С И.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

На основу скупштинскога решења од 11. априла 1893. год. срп. правосл. цркв. опћине нађлачке, а усљед одобрења слав. епарх. адм. одбора у Темишвару од 17. марта 1893. год. раписује се дражба на мањак ради зидања св. цркве

Цео трошак око истога зидања, по зготовљеном предрачуну, износи: **10 152 фор. 01 нов.**

1. Лицитација ће се одржати **25. априла (7. маја) 1893. год.** у недељу у 3 сахата по подне, у дворани српске основне школе

2. Сваки лицитант је дужан од горе остављене своте 10% пре дражбе у име сигурности председништву у руке положити.

3. Опћина задржава себи право поверења према подузимачу.

4. После стручнога прегледа већ подигнуте зграде, прима подузимач јамчевину, којом јамчи за солидну израду.

5. Ближа условија могу се до дана дражбе видети код црквено-општинског председништва, а после на самој дражби.

Приметити је, да је зидање св. цркве једном већ издато било уз цену од 9.034 фор.

У Нађлаку, 11. априла 1893. год.

Васа Јосифовић,
председник.

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВЕНА ОПШТИНА У КРЧЕДИНУ.

Број 4. 1893 г.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 3—3. 38.

На основу скупштинског закључка од 30. марта 1893 српске црквене општине крчединске, а усљед одобрења слав. архид. адм. одбора у Ср. Карловцима од 10. (22.) августа 1892 расписује се дражба на мањак ради оправљања и покривања цркве и црквеног торња лимом марке F. F.

По зготовљеном предрачуњу износи:

1. Зидарски посао 600 ф.
2. Дрводељски 960 ф.
3. Лимарски и златарски рад . . . 1307 ф.
4. Столарски, бравареки и мазалски 263 ф.

Укупно . 3130 ф.

1. Лицитација држаће се дана 25. априла (7. маја) 1893 у недељу у 3 сата по подне у дворани местне српске прав. црквене општине

2. Сваки лицитант дужан је од горе истављене своте 10% пре дражбе у име сигурности председништву у руке положити.

3. Општина задржава себи право поверења према подузимачу.

4. После 6 месеци од дана предаје цркве прима подузимач јамчевину, којом јамчи за солидну израду.

5. Ближа условија могу се од првог огласа видети код црквено-општинског председништва, као и на сам дан дражбе. —

У Крчедину 1. (13.) априла 1893.

Ст. Јанковић,
председник.

Илија Радовац,
перовођа.

СТЕЧАЈ. 40. 2—5

Српска правосл. цркв. општина Арач-врањевачка отвара две нове школе у II. и III-ој четврти, у којима ће се предавања 1. септембра т. г. отпочети. На обе ове школе — састојеће се

„Српски Сион“

излази сваке недеље на великом табаку.

Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5 фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожита у Београду.

Поједини бројеви стају 10 новчића.

из I. и II. разреда мешовите деце — отвара се овим стечај за „два“ мушка учитељска места.

Годишња плата појединог учитеља је: 500 фор. (1000 крунаша) а после петогодишње службе — ако се изабрани учитељ у отправању свога звања покаже достојним повишења плате — 600 фор. (1200 крунаша) која ће као стална учитељска плата и надаће остати. Осим тога, уживаће сваки учитељ слободан стан и огрев или место овога 40 фор. (80 круна) у новцу; 25 фор. (50 круна) у име школског послужитеља и 12 фор. 50 новч. (25 круна) у име школског писаћег прибора.

Онај учитељ, који би у стању био доказати да је вичан хармонијском певању и музици, те да је кадар склопити „певачку дружину“ и с њоме на св. литургији појати, добиће у име награде за то још 100 фор. (20) круна) више.

Изабраним учитељима спадаће у дужност све школском уредбом и наредбама прописане предмете у школи предавати и у цркви појати.

Компетенти нека изволе своје молбенице са нужним документима за три месеца дана рачунајући од првог увршења овог стечаја месном школ. одбору у Арач-Врањеву поднети.

Из седнице м. шк. одбора срп. правосл. цркв. школске општине, држане у Арач-Врањеву 1. (13.) априла 1893. године.

Душан Петровић,
перовођа.

Рада Главашки,
председник.

Бр. Е. 69. СТЕЧАЈ. 41. 2—3
К. 101. ex 1893.

Расписује се стечај на упражњену парохију VI. класе у Шандору.

Компетенти имају своје биљеговане и инстуржуиране молбенице путем својих претпостављених власти до 9. (21.) маја 1893. управи овој поднети.

Из консист. седнице епархије бачке, држане у Новом Саду 17. (29.) марта 1893. год

Консисторија епархије бачке.

Претплата, огласи, стечајеви, рекламације и сви рукописи шаљу се г. Сергију Шакрач-Нишићу, уреднику „Српског Сиона“ у Нови Сад. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 новч. од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 30 новч. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.